

Лозовський Олександр, Горшков Максим
ВПЛИВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація.

У статті здійснено аналіз змін в процесах відтворення ресурсного потенціалу в умовах запровадження реформи децентралізації. Акцентовано увагу на ресурсний потенціал аграрного сектору. Запропоновано адаптивний механізм управління загальними ресурсами, що передбачає запровадження системи саморегуляції, зміни у взаємодії державного контролю і регулювання та контролю з боку громади.

Ключові слова: ресурсний потенціал, відтворення, децентралізація, аграрний сектор, територіальна громада.

Lozovskyi Olexandr, Horshkov Maksym
THE IMPACT OF DECENTRALIZATION REFORM ON THE REPRODUCTION OF THE RESOURCE
POTENTIAL OF AGRARIAN SECTOR OF ECONOMY OF UKRAINE

Annotation

The article provides an analysis of changes in the processes of reproduction of resource potential, provided that the decentralization reform is implemented.. Attention is devoted to the resource potential of the agrarian sector. The adaptive mechanism of management of general resources is proposed. provides for the introduction of a system of self-regulation, changes in the interaction of state control and regulation and control of the community.

Keywords: resource potential, reproduction, decentralization, agrarian sector, territorial community.

1. Постановка проблеми

Одною з провідних реформ в Україні є реформа децентралізації, вплив якої на процеси формування, збереження та відтворення ресурсного потенціалу важко переоцінити. Акцентування уваги на громаду та її територію, переформатування та об'єднання територіальних громад передбачають також зміни в процесах відтворення ресурсного потенціалу та управління ними.

Питанням децентралізації присвячено цілу низку теоретичних та практичних досліджень, які містять аналіз законодавчої бази та обґрунтування необхідних змін в державному управлінні, збільшення компетенцій територіальних громад. Розвиток сільських територій, зміни в управлінні розвитком територій та їх громад також висвітлені в багатьох дослідженнях. [1-3]. Проблеми дослідження ресурсного потенціалу аграрного сектору завжди було актуально на всіх рівнях розвитку національної економіки [4;5]. Але питання впливу реформ та процесів переформатування територій, громад, їх бюджетного фінансування та нових компетенцій на процеси відтворення ресурсного потенціалу залишаються дослідженими недостатньо.

Метою та завданнями статті є представлення результатів дослідження змін у створенні ефективного механізму відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору на рівні територіальної громади в умовах запровадження реформи децентралізації.

2. Виклад основного матеріалу дослідження

Сьогодні територіальні громади (за аналогією Польщі, Чехії та інших європейських держав) мають право формувати бюджет місцевого самоврядування та використовувати цей фінансовий ресурс самостійно або шляхом створення громадою органу місцевого самоврядування. Механізм децентралізованого управління природними ресурсами ґрунтується на законодавчо-нормативній базі та структурі бюджетно-фінансового регулювання; передбачає запровадження сучасних методів управління та запровадження програм старого розвитку, державно-приватного партнерства тощо. Оптимізація процесів відтворення ресурсного потенціалу в умовах децентралізації передбачає внесення змін в основні законодавчі акти, що змінюють систему місцевого самоврядування та адаптують її до європейської моделі.

Зміни в процесах відтворення в умовах імплементації реформи децентралізації дозволяють порушити відсутність взаємодії на деяких територіях між виробниками аграрного сектору та сільськими жителями; активізувати процеси відтворення ресурсного потенціалу; зменшити витрати на загальнодержавні інституції; ввести механізм саморегуляції процесів відтворення. Ризики відсутності на рівні громади такого механізму саморегуляції зменшується при умові консолідації місцевих ресурсів на основі узгодження інтересів та формування партнерських відносин між бізнесом, громадою та державою [3].

Розвиток аграрного сектору в Україні та світі ще раз підтверджує необхідність формування управлінського механізму відтворення загальних ресурсів. Шляхи формування такого механізму через інституційні установи в аграрному секторі, серед яких можна відокремити два основних напрямки – створення логістичної структури аграрного сектору на визначеній території та ефективний розвиток різних активних форм господарювання, таких як багатопрофільні сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, обслуговуючі кооперативи, тощо.

Адаптивний механізм управління загальними ресурсами повинен охоплювати всі підсистеми аграрного сектору, а саме:

- природно-ресурсна середовище;
- сільськогосподарське виробництво;
- виробництво засобів виробництва для сільського господарства;

- переробка, заготівля, зберігання сільськогосподарської продукції;
- виробнича інфраструктура (дорожнє господарство, транспортні організації, зв'язок, тощо);
- ринкова інфраструктура (продовольчі ринки, біржі, банки, лізингові компанії);
- соціальна інфраструктура (ЖКГ, організації освіти, охорони здоров'я, культури спорту, торгівлі);
- наукове забезпечення;
- підготовка і перепідготовка кадрів.

Логістична оптимізація діяльності підсистем аграрного сектору (в тому числі і обслуговуючих кооперативів) потребує державної (в тому числі і на рівні регіону) політики в області розробки галузевих стандартів, положень, технічних умов виробництва, поставок, транспортування і зберігання продукції, порядку вибору пріоритетних проєктів та цільових програм розвитку, механізму державної підтримки [7;8].

Державне регулювання процесів відтворення природних ресурсів законодавчо забезпечує впровадження в практичну діяльність товаровиробників сільськогосподарської продукції нових поколінь технічних засобів і технологій, ефективних агрохімічних і біологічних засобів виробництва, більш пристосованих до навколишнього природного середовища [6].

Відповідно до теорії Е. Остром, тільки державне регулювання та інтереси власників не можуть дати позитивний синергетичний ефект для відтворення ресурсного потенціалу та формування системи раціонального природокористування. Саме тому, потрібно сформувати компромісну схему зацікавлення в загальних ресурсах [7].

Потрібно відмітити, що взаємодія у відтворенні природних ресурсів може бути реалізована членами територіальної громади, представниками сільськогосподарських підприємств, кооперативів як відокремленими, так і загальними групами. Але роль обслуговуючих кооперативів не можна недооцінювати, як інституції, що виконує компромісну місію між власниками домогосподарств, які є членами такого кооперативу, до функцій якого входять сервісні послуги для домогосподарств.

Такий механізм передбачає державне регулювання та ефективні інституції, активний розвиток територіальної громади. Отже, регулювання та управління природними ресурсами потребує компромісу між активним використанням та збереженням природних ресурсів, підтримки природних циклів та одержання прибутку. Такий компроміс можливий тільки при умові високого рівня розвитку самої громади, екологічної культури керівників агропідприємств, правового контролю щодо раціонального використання природних ресурсів.

Адаптивний механізм раціонального природокористування на основі теорії управління загальними ресурсами включає в себе визначення основних напрямів регулювання та управління, інституцій, що впливають на процеси відтворення природних ресурсів, заходів щодо підвищення екологічної культури та формування єдиної політики збереження та раціонального користування природними ресурсами від громади до держави.

Центрами розвитку аграрного сектору можна вважати активні підприємства або їх об'єднання, що використовують продукцію аграрного сектору як сировину; науково-виробничі комплекси, що групують ресурси навколо себе; торговельні мережі збуту продукції на визначеній території.

3. Висновки

Механізм відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки стає більш ефективним на рівні об'єднаних громад при умові розвитку системи управління процесами відтворення; зацікавленості всіх учасників громади в збереженні та розвитку ресурсного потенціалу. Виробничою основою ресурсного потенціалу більшості об'єднаних громад є аграрний сектор економіки, що свідчить про його провідну роль в розвитку територій та їх громад; відтворення трудових ресурсів. Найбільш доцільним є використання інноваційно-системного підходу розвитку ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки з врахуванням особливостей сільськогосподарських територій та повне використання нових можливостей розвитку громад та їх територій.

Список використаних джерел та літератури

1. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні [Електронний ресурс] / В. Гройсман // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 2. – С. 26-37. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2015_2_5.pdf.
2. Бистряков І.К., Децентралізація управління природними ресурсами України [Електронний ресурс] / Д.В. Клиновий, В.В. Матюха // Відкритий університет наука-освіті – Режим доступу: <http://www.concordia.edu.ua/uk/detsentralizatsiya-upravlinnya/>
3. Титаренко О.М. Децентралізація як чинник розвитку сільських територіальних громад в Україні [Електронний ресурс] / О.М. Титаренко // №1, 2016. Державне управління : Удосконалення та розвиток. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=972>
4. Ханова А. Управление общими ресурсами в местных сообществах [Электронный ресурс] / А. Ханова // Лаборатория социальных инноваций – Режим доступа: <http://www.cloudwatcher.ru/analytics/2/view/62/>
5. Петрушенко М. Актуалізація проблеми управління природно-ресурсними конфліктами в Україні / М. Петрушенко // Вісник ТНЕУ, №1, 2012 р. – с. 35-44
6. Лузан Ю. Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: монографія / Ю.Я. Лузан – К.: ННЦ Ін-т аграр. ек-ки, 2010. – 470 с.

7. Prutska O. The adaptive mechanism of supervision of rational environmental management processes based on the theory of E. Ostrom / O. Prutska, M. Gorshkov // Кібернетичне управління та інформаційні технології. 2014. - №1.- С. 62-71.

8. Грицишин П., Методичні рекомендації для органів місцевого самоврядування щодо створення місцевих екологічних програм та планів дій з охорони довкіллям / П. Грицишин, Б. Матоліч / Львів – 2007. – 89 с.

References

1. Hroysman V. *Protsesy tsentralizatsii ta detsentralizatsii v suchasnomu derzhavnomu upravlinni* (Processes of centralization and decentralization in modern state management) / V. Hroysman // Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya. – 2015. – №2. – p. 26-37.

2. Bystryakov I.K. *Detsentralizatsiia upravlinnia pryrodnyy resursamy Ukrainy* (Decentralization of Natural Resources Management in Ukraine) / I.K. Bystryakov, D.V. Klynovyy, V.V. Matyukha // Vidkrytyy universytet nauka-osviti <http://www.concordia.edu.ua/uk/detsentralizatsiya-upravlinnya/>

3. Tytarenko O.M. *Detsentralizatsiia yak chynnyk rozvytku silskykh terytorialnykh hromad v Ukraini* (Decentralization as a factor in the development of rural communities in Ukraine) / O.M. Tytarenko // Derzhavne upravlinnya: Udoskonalennya ta rozvytok – 2016. - №1.

4. Khanova A. *Upravlyenye obshchymy resursamy v mestnykh soobshchestvakh* (Management of general resources in local communities) / A. Khanova // Laboratoriya sotsyalnykh ynnovatsiy <http://www.cloudwatcher.ru/analytics/2/view/62/>

5. Petrushenko M. *Aktualizatsiia problemy upravlinnia pryrodno-resursnykh konfliktamy v Ukraini* (Actualization of the problem of management of natural resource conflicts in Ukraine) / M. Petrushenko // Visnyk TNEU – 2012.- №1.- p. 35-44

6. Luzan YU. YA. *Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm zabezpechennia rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrainy* (Organizational and Economic Mechanism for the Development of Agro-Industrial Production in Ukraine): monohrafiia / YU. YA. Luzan.- K.: NNTS In-t ahrar.ek-ky. - 2010 - 410p.

7. Prutska O. *The adaptive mechanism of supervision of rational environmental management processes based on the theory of E. Ostrom* / O. Prutska, M. Gorshkov // Kibernetichne upravlinnya ta informatsiyni tekhnolohiyi – 2014.- №1.- p. 62-71.

8. Hrytsyshyn P. *Metodychni rekomendatsii dlia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia shchodo stvorennia mistsevykh ekolohichnykh prohram ta planiv dii z okhorony dovkilliam* (Methodical recommendations for local governments on the establishment of local environmental programs and action plans for environmental protection,) / P. Hrytsyshyn, B. Matolych. – Lviv. – 2007. – 89p.

Lozovskyi Olexandr - PhD (Economics), Associate Professor, Vinnitsa trade and economic institution KNTEU 21050, m. Vinnytsya, st. Soborna 87. *e-mail:* o.lozovskiy@ukr.net, *Where and when he graduated:* Kyiv University of Trade and Economy, 1983, *Professional orientation or specialization:* commercial activity of the enterprise, *The most relevant publication outputs:* 1.Lozovs'kyi O.M. *Metody motyvatsiyi personalu* // Rozvytok naukovykh doslidzhen' 2010, m. Poltava, 22-24 lystopada 2010 r., 2.Lozovs'kyi O.M. *Osnovni determinanty konkurentospromozhnosti pidpryyemstv u suchasnykh umovakh* // *Maybutni doslidzhennya* – 2011, m. Sofiya (Bolhariya), 17-25 lyutoho 2011 r.

Horshkov Maksym – assistant, Vinnitsa trade and economic institution KNTEU 21050, m. Vinnytsya, st. Soborna 87. *e-mail:* gorshkovmaxim@yandex.ua, *Where and when he graduated:* Vinnytsia State Technical University, 2002, *Professional orientation or specialization:* resource potential, reproduction, agrarian sector, *The most relevant publication outputs:* 1.State regulation of the efficiency of resource potential of agricultural sector economics of Ukraine //Scientific Letters of International Academic Society of Michal Baludansky - p. 51-59; 2.Relationship factors and indicators reproduction resources of the agricultural sector // *ECONOMICS: TIME REALITIES*, №1(23), 2016 –p.107-114.